

Periodikum Budapešťiansky Slováč a jeho

Alebo *O nás spoločne s nami*, ako to vo svojom uvítacom príhovore povedala predsedníčka Slovenskej samosprávy Peštianskeho Alžbetína **Alžbeta Argyelánová**. Myšlienka usporiadať besedu o našom časopise v spolupráci so Slovenskou samosprávou II. obvodu Budapešti sa zrodila v jej hlave a jej patrí aj nápad, aby záujemcov o toto podujatie informovala o kronike kultúrno-spoločenského života našej komunity **Dr. Anna Kováčová**, uznávaná výskumníčka v oblasti minulosti a kultúry budapešťianskych Slovákov.

Kulturologička Anna Kováčová sa venovala histórii, cieľom, tematickému zameraniu, jazyku, štýlu, vzhľadu a dizajnu Budapešťianskeho Slováka.

Ako uviedla, časopis založili členovia Slovenskej samosprávy Budapešti krátko po vzniku zboru roku 1996. Slováci v hlavnom meste dovtedy nemali samostatný tlačový orgán. V slovenskom jazyku od roku 1957 vychádza týždenník Slovákov v Maďarsku Ľudové noviny s celoštátnou pôsobnosťou. Budapešťiansky Slováč je v prvom rade obrazom života slovenskej národnosti v hlavnom meste. Uverejňuje články informačné, historické, cestopisné, religiózne, občas aj literárne. Jeho cieľom je kultúrne a osvetovo povzniesť, informovať, zblížiť ľudí a v neposlednom rade zachovávať jazyk predovšetkým Slovákov v hlavnom meste a jeho okolí. Ťažko však o všetkom písať na 16, občas na 24 stranách.

Časopis sa usiluje, aby v ňom boli zastúpené nielen informatívne, ale aj publicistické žánre, čo je veľmi náročné aj vzhľadom na nedostatok prispievateľov a finančných možností samosprávy. Mali by ho zostavovať aspoň 2-3 redaktori, ktorí by sledovali udalosti a zabezpečovali ich spracovanie. Jednočlenná redakcia nevie robiť zázraky! Preto sa opiera o Ľudové noviny, odkiaľ občas preberá, resp. spracúva články. V posledných rokoch však najmä vďaka šéfredaktorke prevažujú pôvodné vlastné materiály.

Vo svojom vystúpení A. Kováčová spomenula slová v poradí druhého šéfredaktora časopisu **Oldřicha Kníchal**, ktorý o dôležitosti a zmysluplnosti vydávania novín povedal: „Predovšetkým preto si musíme uvedomiť, že ani pretrvanie národnosti v súčasnom globalizovanom svete nie je možné bez ovládnutia nástroja, ktorý je základom národného bytia a kultúry. Nie je možné bez tlačeného slova – časopisov a novín, krásnej a odbornej literatúry, ktoré zachovávajú a sprostredkujú to, čo bolo od nepamäti vytvorené v našej materčine.“

Dvojmesačne vychádzajúci regionálno-mestský časopis vždy mal a aj v súčasnosti má za úlohu oslovovať špecifickú skupinu obyvateľov, ktorá sa aktivizuje predovšetkým v Budapešti. Snaží sa prehľadne, aktuálne a objektívne informovať čitateľskú verejnosť o politickom, ale najčastejšie o spoločenskom a kultúrnom dianí na pôde

hlavného mesta, o všestrannej činnosti tunajších slovenských samospráv, inštitúcií a spolkov.

Vedeniu SSB, ako aj redaktorom časopisu sa nepochybne podarilo spojiť a mobilizovať slovenský kolektív v hlavnom meste.

Šéfredaktorov za uplynulé takmer tri desaťročia bolo niekoľko: **Zoltán Bárkányi Valkán, Eva Fábiánová, Alžbeta Hollerová Račková, Michal Hrivnák, Ildika Klauszová Fúziková, Oldřich Kníchal, Gregor Papuček, Erika Trenková** a od roku 2016 má časopis na starosti **Eubomíra Fallerová**. Prvou zodpovednou redaktorkou časopisu bola **Zuzana Hollósyová** a od roku 2014 je ňou **Edita Hortiová**, obe vo funkcii predsedníčky SSB.

Slovenská samospráva Budapešti sa síce nie bez problémov, ale priebežne snaží zabezpečovať pravidelné vydávanie časopisu. Budapešťiansky Slováč spočiatku vychádzal v náklade 3 000 exemplárov, ale – následkom nedostatku finančných zdrojov – jeho náklad klesol na 1000 výtlačkov. Finančné zázemie vydávania časopisu v súčasnosti zabezpečujú granty udeľované Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Správou fondov Gábor Bethlena, ako aj finančné príspevky obvodných slovenských samospráv.

Redaktori, resp. kolektív redakcie časopisu Budapešťiansky Slováč, nemali ľahkú úlohu pri vytváraní jeho profilu a stanovení priorit. V úvodných slovách prvého čísla časopisu v

význam pre slovenskú komunitu v Budapešti

Foto: E. Fallerová

septembri roku 1996 zodpovedná redaktorka *Zuzana Hollósyová* vo svojom pozdrave zdôraznila: „Cieľom nášho časopisu je oboznamovať vás s bohatou minulosťou našich tunajších rodákov a priblížiť vám súčasný život Slovákov.“ Časopis sa obsahovo zameriava predovšetkým na dospelých čitateľov. O tematickom zameraní už v prvom čísle informovali *Z. Hollósyová* a vtedajšia hlavná redaktorka *Ildika Klauszová Fúziková* v úvodníku, keď vyzdvihli, že „prvoradou úlohou Budapeštianskeho Slováka bude informovať čitateľov o činnosti samospráv, zasvätené a objektívne predstaviť slovenskú menšinu žijúcu v Budapešti. Obsahová náplň časopisu má byť taká, aby vyhovela čitateľom, aby budila ich záujem a zároveň ich vychovávala k láske k materinskému jazyku.“

Základnú tvár dali časopisu prví hlavní redaktori: *Ildika Klauszová Fúziková* a *Michal Hrivnák*. Hoci sa v redakcii zodpovední redaktori dosť často striedali, predsa sa usilovali po formálnej i obsahovej stránke časopis postupne vylepšovať. Jednotlivé čísla svedčia o odborných a osobných kvalitách redaktorov. Novinárske pôsobenie *Gregora Papučka* (15 čísel) a *Oldřicha Kníchala* (15 čísel) posilnilo kultúrnu a kultúrohistorickú časť novin a poskytli priestor ukážkam literárnej tvorby začínajúcich i známych slovenských spisovateľov v Maďarsku.

Môžeme konštatovať, že postupom času, predovšetkým pri redigovaní *Alžbety Hollerovej Račkovej* (od januára roku 2003), sa vykryštalizovala forma i obsah periodika. Predovšetkým sa zmenilo jeho členenie a štruktúra, čím sa stalo prehľadnejším a dané témy majú presne vymedzené miesto na stránkach časopisu.

Podstatná časť príspevkov informuje o udalostiach, programoch organizovaných aktívnejšími Slovákami v hlavnom meste. Rubriky sú zamerané na národnostnú politiku, život SSB a obvodných slovenských samospráv, občianskych organizácií, cezhraničné styky, kresťanský život, kultúru. Príspevky sú doplnené fotografiami.

Anne Kováčovej chýbajú v časopise rozhovory a informácie o našej mládeži. Zato však vysoko hodnotí prácu jazykovej lektorky *Vlasty Zsákaiovej*, ktorá články jazykovo upravuje a aj vďaka nej vychádza časopis na vynikajúcej jazykovej úrovni.

V rokoch 1996 – 2002 približne tretina článkov bola v maďarčine, od roku 2003 vychádza časopis s voľne vložiteľnou dvojstranovou prílohou v maďarskom jazyku.

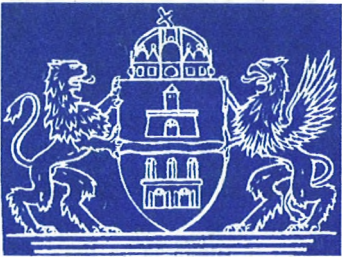
Kulturologička *Anna Kováčová* v závere svojej prednášky konštatovala: jednoznačne možno potvrdiť, že počas štvrtstoročia časopis Budapeštiansky Slováčok prispel k upevňovaniu kultúrnych hodnôt a národnostného povedomia Slovákov v Budapešti.

Periodikum sa stalo orgánom a kronikou Slovákov v hlavnom meste, zrkadlom pestrej mnohostrannej a aktívnej činnosti jednotlivých slovenských samospráv, inštitúcií, spolkov a jednotlivcov. Časopis nielen zviditeľňuje zaujímavé a úspešné národnostné podujatia, ale postupne aj odкрýva stopy slovenskej minulosti.

Na podujatí bol prítomný aj štáb slovenského vysielania maďarskej televízie Domovina. Žiaľ, medzi účastníkmi nemohli byť mnohí z niekdajších šéfredaktorov, ale v hojnom počte boli zastúpení čitatelia časopisu.

Počas besedy nasledujúcej po prednáške *Mária Benczeová* hovorila o tom, že Slovenská samospráva XX. obvodu mala česť privítať na pôde knižnice Csili viaceré osobnosti, ktoré mali takým či onakým spôsobom do činenia s časopisom. Slova sa ujala aj profesorka *Anna Divičanová*. Hovorila o tom, že z historického hľadiska sa veľmi potešila, keď sa na scéne objavil časopis Budapeštiansky Slováčok. Ako povedala, prvé informácie v slovenskom jazyku v novinách boli zaznamenané roku 1820, keď boli Pešť a Budín veľmi dôležitými centrami slovenskej kultúry. Vyjadrila nádej, že časopis Budapeštiansky Slováčok pretrvá a že bude mať aj v budúcnosti čitateľov, k čomu všetkým zapriala veľa síl a odhodlania.

SZÁGOS IDEGENNYELVŰ KÖNYV
2592
DAR

BUDAPEŠTIANSKY SLOVÁK 1

ČASOPIS
SLOVENSKEJ
SAMOSPRÁVY
BUDAPEŠTI

I. ROČNÍK

SEPTEMBER 1996

V Budapešti vznikla Slovenská samospráva

Pozdravujem vás, milí čitatelia, pri príležitosti zrodu nášho časopisu *Budapeštiansky Slováčok*.

Je to významná udalosť, aj keď nejde o prvý slovenský časopis vydaný v Budapešti. Pešť bola významným kultúrnym strediskom Slovákov aj v minulom storočí. Tu žila, tvorila a stretávala sa inteligencia: spisovatelia, kňazi a iní významní činitelia slovenského pôvodu a vydávali časopisy rôzneho žánru. Nadväzujeme teda na bohatú tradíciu našich predkov.

Rok 1996 je významný z rôznych aspektov. Pre maďarský národ je 1100 výročím

Slovenskú samosprávu v Budapešti tvoria: Zuzana Hollósyová (predsedníčka - XIII. obvod, sprava), Anna Csörgölová (III. obvod), Ildika Fúziková-Klauszová (XII. obvod), Eva Gácsiová (XVII. obvod), Attila Majnek (II. obvod, sprava), Gregor Papuček (VIII. obvod), Dr. František Munkácsi (XII. obvod), Michal Hrivnák (XII. obvod) a Ludovít Parrag (XVII. obvod).
FOTO: I. F.

Na cestu

príchodu jeho predkov do Karpatskej kotliny. Túto udalosť oslavuje celá krajina.

My, Slováci v Budapešti, sme si tohto roku založili *Slovenskú samosprávu Budapešti*. Naším hlavným poslaním je pokračovať v našom záujme a v záujme budapeštianskych Slovákov. Cieľom nášho časopisu je oboznamovať vás s bohatou minulosťou našich tunajších rodákov a priblížiť vám súčasný život Slovákov. Touto informačnou a náučnou činnosťou by sme chceli prispieť k upevneniu integrácie našej národnosti. Naše periodikum vám zároveň priblíži činnosť a plány Slovenskej samosprávy Budapešti, bude informovať o rôznych programoch, ako aj o pôsobení našej tvorivej inteligencie.

Želám vám pekné chvíle pri čítaní týchto stránok.

ZUZANA HOLLÓSYOVÁ

Milí čitatelia,

nikto nepochybuje, akú radosť prežívame všetci budapeštianski Slováci v tejto chvíli, keď dostávame do rúk prvé číslo nového slovenského časopisu pod názvom *Budapeštiansky Slováčok*. Vydavateľom tohto periodika je *Slovenská samospráva Budapešti*, ktorá vznikla 14. marca 1996. Už sám názov naznačuje, že ide v prvom rade o časopis určený Slovákom žijúcim v hlavnom meste Maďarska.

Nijaká záujmová organizácia, politická strana a spoločenstvo, teda ani Slovenská samospráva v Budapešti, sa dnes nezaobíde bez tlačí! Massmédiá, či to chcú alebo nie, fakticky mocne pôsobia na ľudí, formujú ich osobnú a politickú mienku. Bez masmédií je už dnes nemysliteľné vytváranie verejnej mienky a nemôže sa vyvíjať politická kultúra a identita ľudí. Preto sa nedávno založená Slovenská samospráva Budapešti rozhodla vydávať tento štvrtročník - s úmyslom neskôr z neho vytvoriť mesačník, - aby mala svoje fó-

BYŤ FÓROM BUDAPEŠTIANSKÝCH SLOVÁKOV

rum. Tento časopis by mal byť poslom Slovákov žijúcich v hlavnom meste.

Prvoradou úlohou Budapeštianskeho Slováka bude informovať čitateľov o činnosti samosprávy, zavesť a objektívne predstaviť slovenskú menšinu žijúcu v Budapešti, zjednotiť a mobilizovať ju a zároveň začleniť ju do celostátneho slovenského úsilia. Obsahová náplň časopisu má byť taká, aby vyhovela čitateľom, aby budila ich záujem, a zároveň ich má vychovávať k láske materinského jazyka.

V prvom rade sa chceme prihovárať tým príslušníkom slovenskej menšiny hlavného meta, ktorí sa ešte hlásia k svojej národnosti, ktorí si zachovali jazyk, kultúru a tradície svojich predkov a vytvá-

rajú nové hodnoty v tomto jazyku. Zároveň chceme osloviť a podať pomocnú ruku aj tým čitateľom, ktorí z objektívnych dôvodov síce už neovládajú dokonale slovenský jazyk, ale prejavujú čulý záujem o všetko to, čo sa koná v oblasti národnostného verejného života.

Dúfame, že spoločný pôvod, korene, jazyk, kultúra a tradície budú jedným z najpevnejších spojitok nás všetkých a tieto hodnoty prispejú aj k obohateniu kultúry väčšinového národa. Takýmto spôsobom sa dostaneme do povedomia maďarskej verejnosti a prispejeme k vytvoreniu správneho obrazu o našej národnosti. Sme presvedčení, že spojením všetkých síl Slovákov v Maďarsku sa nám podarí uskutočniť tieto naše predstavy.

Redakcia nášho časopisu všetko vykoná v prospech toho, aby mobilizovala všetky sily, ktoré sú ochotné pracovať v prospech spoločného cieľa.

ILDIKA FÚZIKOVÁ

V BUDAPEŠTI VZNIKLA SLOVENSKÁ SAMOSPRÁVA (SSB)

Volebný výbor hlavného mesta usporiadal 11. marca 1996 na budapeštianskej radnici schôdzu slovenských elektorov, zvolených v štyroch obvodoch, a členov dvoch slovenských obvodných samospráv v Budapešti. Cieľom stretnutia bolo **zvolenie deväťčlennej slovenskej samosprávy hlavného mesta**. K takémuto kroku mohlo dôjsť vďaka tomu, že k elektorom, zvolených v rámci komunálnych volieb v decembri 1994 počas tzv. dodatočných menšinových volieb v novembri 1995 pribudlo ďalších päť členov Slovenskej samosprávy XVII. obvodu čiže Rákoškeresztúra.

Dvojazyčne prebiehajúcu volebnú schôdzu viedol predseda Slovenskej samosprávy XII. obvodu Budapešti **Juraj Ezüst**, ktorému v práci pomáhal trojčlenný volebný výbor. 14 prítomných slovenských elektorov tajným hlasovaním zvolilo deväťčlennú slovenskú samosprávu hlavného mesta. Do nového **grémia** (ktorému dáva osobitný význam skutočnosť, že v Celo-

štátnej slovenskej menšinovej samospráve nemá slovenská komunita hlavného mesta žiadne zastúpenie) sa dostali **zástupcovia každého obvodu, v ktorom vyšli Slováci s iniciatívou a napokon si aj zvolili svojich zástupcov**.

O novom zbere teda možno právom povedať, že je nielen skutočne slovenským, ale aj celobudapeštianskym.

Slovenskú samosprávu v Budapešti (SSB) tvoria:

Anna Csörgölová (III. obvod), **Zuzana Hollósyová** (XIII. obvod), **Ildika Fúziková Klauszová** (XII. obvod), **Dr. František Munkácsi** (XII. obvod), **Gregor Papuček** (VIII. obvod), **Ľudovít Parrag** (XVII. obvod), **Atila Majnek** (II. obvod), **Eva Gácsiová** (XVII. obvod) a **Michal Hrivnák** (XII. obvod).

IMRICH FUHL

ZUZANA HOLLÓSYOVÁ

Zuzana Hollósyová-Šutiniská, predsedníčka SSB (nar. r. 1948), pochádza zo slovenskej rodiny z Pítvarošu (Čongrádska župa). Po skončení Slovenského gymnázia v Budapešti študovala slovenčinu a ruštinu na Vysokej škole pedagogickej v Segedíne, neskoršie slavistiku na Univerzite Eötvösa Lóránda v Budapešti. Ako učiteľka slovenčiny sedem rokov pôsobila v slovenskom Súde (Szöd) v Peštianskej župe, kde viedla i pávi krúžok a tanečný súbor. Od

roku 1977 sa presťahovala s rodinou do Budapešti, kde desať rokov vyučovala v tamojšej slovenskej škole.

V rokoch 1987-91 bola kultúrnou referentkou DZSM. V súčasnosti je vedúcou pracovníčkou Národnostného oddelenia pri Maďarskom osvetovom ústave.

Z. Hollósyová sa od detstva zapájala do národnostného kultúrneho života. Po skončení hudobnej školy a rôznych kurzov ľudového tanca sa aktívne podieľala na kultúrnom živote Slovákov v Maďarsku. Ako učiteľka napísala niekoľko učebníc pre slovenské školy. Roku 1990, po založení Ústredného slovenského tanečného súboru Prameň sa stala predsedníčkou tohto folklórneho spolku, ktorý i dodnes účinkuje v budapeštianskej slovenskej škole.

Vychovala dve dcéry. Jedna študuje na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, druhá

slavistiku na Univerzite L. Eötvösa v Budapešti.

GREGOR PAPUČEK

Narodil sa v pilišských Mlynkoch (Pilisszentkereszt) r. 1938, v kraji, ktorý bol nesmierne bohatý nielen na prírodné krásy, ale aj na slovenskú slovesnú kultúru. Začiatok svojho detstva prežil v domácom, vtedy ešte čisto slovenskom prostredí. S maďarčinou sa stretol iba v materskej a neskôr v základnej škole. Po prvých troch ročníkoch r. 1949 prestúpil do budapeštianskej slovenskej školy, ktorá sa práve vtedy otvorila a znamenala pre slovenské deti oázu prirodzeného ovzdušia materčiny. Tu počul prvý raz v živote hovoriť učiteľa po slovensky.

Po skončení základnej školy odišiel študovať do Békéšskej Čaby. Zmaturoval r. 1958. Ešte v tom istom roku vyhral cenu literárnej súťaže Ľudových novín. Po maturite odišiel študovať do Budapešti na vojenskú školu. Začas ešte písal básne, ale čoskoro sa odmlčal. Roku 1961 bol vyradený na poručíka a začal pracovať vo Vacove.

Roku 1975 sa zapojil do diania, ktoré vyústilo do čulého literárneho života Slovákov v Maďarsku. Básnici a prozaici z tohto okruhu vydali r. 1978 antológiu Výhonky. Roku 1981 Papuček založil Literárnu sekciu DZSM, ktorej sa stal aj predsedom, čo znamenalo začiatok plánovanej

edičnej činnosti. Organizoval slovenský literárny život v Maďarsku, viedol literárny krúžok v slovenskej škole v Budapešti, pre mládež redigoval Školu milovníkov literatúry. Začali sa sústavnejšie vydávať zbierky slovenskej literárnej tvorby. Roku 1983 v Bratislave vyšiel výber z Papučkových básní pod názvom *Ako mám ďalej žiť*. Roku 1988 bol zakladateľom prvého slovenského literárneho časopisu na území Maďarska, ktorý začal vychádzať pod mnohovravným názvom SME. Medzitým v Budapešti na univerzite ELTE vyštudoval slovenčinu. Zozbieral ľudové piesne svojej rodnej dediny. Uverejnil množstvo národnostnopolitických článkov doma i na Slovensku.

Doteraz vydal päť zbierok básní a zbierku ľudových pesničiek. Sústavne uverejňuje ukážky z histórie Mlyniek v nedávno založenom časopise Pilišan. Je čestným členom Spolku slovenských spisovateľov a členom Maďarského zväzu spisovateľov.

MICHAL HRIVNÁK

Narodil sa r. 1936 v Slovenskom Komlóši. Po niekoľkoročnej pedagogickej praxi sa stal referentom DZSM. V Ľudových novinách pra-

coval od r. 1977 do r. 1993, keď bol s odvolaním sa na hospodárske dôvody prepustený. So zamestnávateľom pristúpil na dohodu, aby predčasne odišiel do dôchodku. Odvtedy sa ako publicista prejavuje na Slovensku i v domácej maďarskej tlači.

Významne prispel k obrode literárneho života slovenskej národnosti v Maďarsku. Je čestným členom Spolku slovenských spisovateľov a podpredsedom Únie slovenských spisovateľov, umelcov a kultúrnych pracovníkov v zahraničí.

Ústredným námetom jeho literárnej tvorby sú spoločenské neduhy, ako zneužívanie moci, kariérizmus, chamtivosť a pod.

Ako člen menšinovej samosprávy hodlá pracovať v záujme toho, aby aj v národnostnej oblasti bola jediným meradlom posudzovania ľudí statočne vykonávaná práca v prospech národnosti.

ANNA CSÖRGÖLOVÁ

Narodila sa 26. apríla 1948 v Kestúci. Pochádza zo slovenskej národnostnej rodiny.

Po maturite na Slovenskom gymnáziu v Budapešti absolvovala r. 1971 Vysokú školu pedagogickú v Segedíne, odbor slovenčina - maďarčina. Neskoršie ako asistentka tamojšej Katedry slovenského jazyka a literatúry diaľkovo študovala slovenčinu na ELTE. Toto štúdium absolvovala r. 1974.

Od r. 1985 pracuje v Slovenskej všeobecnej škole a gymnáziu v Budapešti ako profesorka slovenčiny a maďarčiny. Roku 1987 sa stala zástupkyňou riaditeľa na gymnáziu, o niekoľko rokov riaditeľkou školy a v tejto funkcii pôsobí dodnes.

V BUDAPEŠTI VZNIKLA SLOVENSKÁ SAMOSPRÁVA (SSB)

Počas svojej 25-ročnej pedagogickej praxe okrem vyučovania sa venovala metodologickej činnosti vo výučbe slovenského jazyka a literatúry. Podieľala sa na hodnotení gymnaziálnych učebníc, na posúdení učebných osnov slovenskej literatúry.

Roku 1995 sa stala elektorom III. obvodu hlavného mesta a o rok neskôr členkou Slovenskej samosprávy Budapešti, kde ju zvolili za predsedníčku Školského výboru. Dúfa, že jej znalosti a skúsenosti budú môcť využiť a uplatňovať v prospech Slovákov v hlavnom meste a môže sa úspešne podieľať na skvalitňovaní slovenskej výučby.

ILDIKA FÚZIKOVÁ-KLAUSZOVÁ

Je predsedníčkou **Kresťanského spolku Slovákov v Maďarsku**, zodpovednou redaktorkou náboženského mesačníka **Cesta, pravda a život** a pracovničkou týždenníka **Ludové noviny**.

Narodila sa roku 1947 v Kestúci (Keszölc). Roku 1969 absolvovala Vysokú školu pedagogickú v Segedíne, odbor slovenský a ruský jazyk. Od roku 1969 pracuje v redakcii **Ludových novín**. Roku 1973 získala novinársky diplom.

Ako milovníčka a vášnivá zberateľka ľudovej kultúry je spoluautorkou zbierky **Rozmarín zelený** a autorkou národopisnej zbierky **Tam, v tem našem hájku...** Píše aj poviedky. Nedávno jej vyšla samostatná zbierka pod titulom **Mám miesto v srdci**.

I. Fúziková významne prispela k náboženskej obrode slovenských evanjelikov a katolíkov žijúcich v Maďarsku. Redigovala dvojjazyčný maďarsko-slovenský modlitebník a spevník pod názvom **Aleluja** a čítanku pre evanjelické deti **Dovolenie dietkam...**

Jej manžel Jozef Klausz je pod-

nikateľom, tiež slovenského pôvodu, dcéra Karola (1975) je poslucháčkou žurnalistiky na FF UK v Bratislave, syn Kornel (1977) v tomto roku maturoval na budapeštianskom slovenskom gymnáziu.

I. Fúziková-Klauszová nikdy nebola a nie je členkou nijakej politickej strany.

ATILA MAJNEK

Atila Majnek sa narodil 6. augusta 1940 v Ostrihome. Pochádza zo slovenskej rodiny z Čivu (Piliscsév), kde navštevoval prvé tri ročníky základnej školy. Od štvrtej triedy bol žiakom budapeštianskej základnej školy s vyučovacím jazykom slovenským. Po jej skončení pokračoval v štúdiu na učiteľskom ústave, ktorý absolvoval r. 1958. V tom istom roku začal vyučovať slovenčinu na jednom zo sálašov patriacich k Veľkému Čerkesu (Nagyceszkesz).

Od r. 1962 študoval na Univerzite Loránda Eötvösa v Budapešti, kde roku 1967 získal diplom stredoškolského profesora češtiny a ruštiny. Krátky čas pracoval v cestovnej kancelárii IBUSZ a na obchodnom oddelení Veľvyslanectva CSSR v Budapešti. V rokoch 1969-1978 pôsobil v Demokratickom zväze Slovákov v Maďarsku najprv ako referent, neskôr ako tajomník Zväzu.

V rokoch 1978-1983 pracoval v Maďarskom kultúrnom stredisku v Prahe najprv ako referent, neskôr ako zástupca riaditeľa. Po návrate do vlasti nastúpil do redakcie **Ludových novín**, kde rediguje ekonomickú rubriku.

Je ženatý, má dve deti, ktoré absolvovali Slovenské gymnázium v Budapešti.

Začiatkom roku 1995 zvolili Atilu Majneka v II. obvode hlavného mesta za elektora a v marci 1996 za poslanca Slovenskej samosprá-

vy Budapešti, kde je členom školského výboru.

EVA GÁCSIOVÁ

Narodila sa 16. augusta 1965 v Budapešti, Rákoškerestúri. Matka, Éva Hoshauerová, je nemeckého, otec, Pavol Gácsi, slovenského pôvodu. Až do školského veku ju vychovávala stará mama z otcovej strany, čo vysvetľuje aj jej príslušnosť. Po skončení základnej školy a gymnázia študovala na Vysokej škole pedagogickej v Segedíne, kde spojila svoj život s folklórom, čo znamenalo nielen zviazanosť s národom, ale oživilo aj jej slovenské povedomie.

Roku 1988 získala diplom stredoškolskej profesorky maďarčiny a hudobnej výchovy a na tomto úseku pôsobí dodnes. V súčasnosti ako profesorka na osemtriednom gymnáziu B. Balassiho uplatňuje spôsob výučby so zameraním na hudbu a spev, a zdá sa, že úspešne.

Roku 1995 sa ako nezávislá kandidátka zúčastnila na voľbách menšinovej samosprávy v záujme združenia a zjednotenia Slovákov v XVII. obvode a v záujme zachovania ich budúcnosti.

Po voľbách Slovenskej menšinovej samosprávy XVII. obvodu v Budapešti bola zvolená za jej predsedníčku. Napriek nedostatku skúsenosti si samospráva počína aktívne a úspešne.

MUDr. FRANTIŠEK MUNKÁCSI

Narodil sa 8. júna 1930 v Békéscskej Čabe. Základnú a strednú školu vychodil v rodnom meste, r. 1948 zmaturoval na evanjelickom gymnázium. R. 1954 absolvoval lekársku fakultu v Budapešti a vtedy ho promovali aj za lekára-dôstojníka. Istý čas pôsobil na vidieku a od roku 1957 pracoval v budínskej vojenskej ne-

mocnici ako primár gynekologického oddelenia.

Je zakladajúcim členom **Kruhu priateľov Békéscskej Čaby v Budapešti**. Je rozvedený, rodinu nemá.

Ako člen slovenskej samosprávy hlavného mesta by chcel pracovať v prospech Slovákov žijúcich v Budapešti.

LUDOVÍT PARRAG

Narodil sa 26. novembra 1965 v Rákošcabe. Základnú a strednú školu vychodil v Budapešti. Po skončení gymnázia sa stal maďarským štípnikom na Varšavskej

technickej univerzite, kde študoval kybernetiku, vedu, ktorá sa v tom čase začala vzťahovať a na maďarských univerzitách ešte nemala nijaké tradície. Do hlavného mesta Poľska odišiel r. 1983 a využijúc danú možnosť, šesťročné štúdium absolvoval za tri a pol roka. Štátniku skladal z aplikovanej matematiky a doma začal pracovať ako profesor matematiky. Medzičasom na vysokej škole v Jágri absolvoval odbor matematika-fyzika.

Ako člen Slovenskej samosprávy XVII. obvodu v Budapešti a Slovenskej samosprávy Budapešti by chcel pracovať pre svojich rodákov a Slovákov žijúcich v hlavnom meste.

FOTO ILDIKA FÚZIKOVÁ

Budapešť je multikultúrne hlavné mesto, v ktorom žijú nielen

Primátor Budapešti
GÁBOR DEMSZKY

Maďari, ale aj početná skupina rôznych národných a etnických menšín, - povedal primátor Budapešti Gábor Demszky pri príležitosti slávnostného odovzdania nového sídla štyrom menšinovým samosprávam hlavného mesta - nemeckej, poľskej, slovenskej a rómskej.

Slávnostný akt sa konal 22. apríla 1996 v V. obvode na ulici Akadémia č. 1. a zúčastnili sa na ňom viceprimátorka hl. mesta Andrea Szolnokiová a vedúca právneho oddelenia Judita Hermannová, predsedníčka Slovenskej samosprávy v Budapešti Zuzana Hollósyová, predseda Nemeckej samosprávy v Budapešti Vendel Hambuch, predseda Poľskej samosprávy v Buda-

september 1996

Primátor Budapešti odovzdal nové sídlo štyrom menšinovým samosprávam

pešti Konrád Satureski, predseda Rómskej samosprávy v Budapešti György Rostás Farkas a členovia jednotlivých menšinových samospráv.

Podľa národnostného zákona a zákona o samosprávach si národné a etnické menšiny žijúce v Maďarsku mohli založiť svoje menši-

nové samosprávy. Takto vznikli menšinové volené zbory aj v Budapešti. Ich členovia sa snažia chrániť záujmy a práva svojich voličov, resp. všestranne napomáhať prehlbovanie ich národnej identity prostredníctvom pestovania jazyka a kultúry, - pokračoval Gábor Demszky.

Predsedovia štyroch menšinových samospráv (zľava): predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti Zuzana Hollósyová, predseda

Nemeckej samosprávy v Budapešti Vendel Hambuch, predseda Rómskej samosprávy v Budapešti György Rostás Farkas, viceprimá-

torka samosprávy hlavného mesta Andrea Szolnokiová a predseda Poľskej samosprávy v Budapešti Konrád Satureski

TEXT A FOTO: - IF -

Jednou z úloh Slovenskej samosprávy Budapešti (SSB) je nadväzovanie pracovných stykov so slovenskými samosprávami a civilnými organizáciami krajiny. V znamení toho pozvali začiatkom mája vedúcich predstaviteľov šiestich slovenských civilných organizácií na pracovnú poradu, ktorej cieľom bolo prediskutovať možnú spoluprácu. Okrem poslancov SSB sa na porade zúčastnili predseda Celoštátnej slovenskej samosprávy Michal Mata, predseda Združenia slovenských spisovateľov a umelcov v Maďarsku (ZSSUM) Imrich Fuhl, predseda Kruhu priateľov Slovenského Komlóša Dr. Matej Tóth, vedúca Slovenskej samosprávy XVII. obvodu (Rákoškerstúr), poslankyňa Mária Epressová a podpredseda Slovenskej samosprávy XII. obvodu Michal Hrivnák.

Predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti Zuzana Hollósyová privítala hosti, predstavila im po-

slancov volebného zboru a oboznámila ich s tohoročným pracovným plánom. Žiadala predstaviteľov slovenských organizácií, aby pomohli realizovať plán činnosti Slovenskej menšinovej samosprávy hlavného mesta.

Pozvaní hostia predstavili svoje organizácie a zmienili sa o možnostiach spolupráce. Predseda CSS Michal Mata s radosťou privítal iniciatívu SSB nadviazať spoluprácu a prisľúbil pomoc najvyššieho voleného zboru. Navrhol, aby pred schválením rôznych pracovných plánov vedúci predstavitelia organizácií koordinovali činnosť svojich zborov. Pripomenul, že slovenské organizácie sú individuálne právnické osoby, ktoré majú úzko spo-

lupracovať, ale na spoločných úlohách sa majú vopred dohodnúť a obojstranne si majú pomáhať.

Predseda ZSSUM Imrich Fuhl ponúkol duchovný potenciál spisovateľov a umelcov. Za možné oblasti spolu-

práce označil poriadanie výstav, literárnych programov, vydávanie videokaziet, spoluprácu v programoch letných táborov. Radí by poskytl pomoc pri zakladaní budapeštianskeho divadelného krúžku, ktorému pripisujú mimoriadny význam. Záverom sa poďakoval za finančnú podporu SSB.

Snahu SSB o nadviazanie spolupráce privítal aj predseda Kruhu priateľov Slovenského Komlóša Dr. Matej Tóth. Možnosti spolupráce s SSB prediskutu-

jú s členmi kruhu, ktorých budú mobilizovať na rôzne programy. Rečník si vyžiadala odbornú pomoc na vydanie zbierky komlóšských slovenských ľudových piesní.

Michal Hrivnák predstavil činnosť slovenskej menšinovej samosprávy XII. obvodu a zámery na jej rozšírenie. Navrhol, aby v prípade prelinania rovnakých programov obvodné samosprávy spolupracovali so SSB a aby im ostatné organizácie poskytli konkrétnu pomoc. S programom Slovenskej samosprávy XVII. obvodu oboznámili prítomných Mária Epressová a Ludovít Parrag a zároveň požiadali o konkrétnu pomoc pri zakladaní jazykového klubu a speváckeho zboru.

Účastníci porady sa dohodli, že sa budú pravidelne stretávať a v prípade jednotlivých programov, ako sú napr. Slovenské Vianoce, budú úzko spolupracovať.

ATILA MAJNEK

ZJEDNOTIŤ SILY NA DOSIAHNUTIE SPOLOČNÝCH CIEĽOV

Predstavitelia volebnej komisie hlavného mesta Budapešti odovzdali deviatim členom novozvolenej Budapeštianskej slovenskej samosprávy 14. marca 1996 na radnici poverovacie listiny.

Po tomto slávnostnom akte si členovia samosprávy na svojom zakladajúcom zasadnutí taktiež tajným hlasovaním zvolili **Zuzanu Hollósyovú** za predsedníčku a **Gregora Papučka** za podpredsedu zboru.

Novozvolených funkcionárov a niektorých ďalších členov Slovenskej samosprávy Budapešti sme medzi prvými oslovili otázkou, čo očakávajú od samosprávy a s akými predsavzatiami a plánmi sa dávajú do práce.

□ **Zuzana Hollósyová:**

Tak veľa vecí by sme mali riešiť, že ťažko sa vieme rozhodnúť, čím vlastne začať prácu našej najmladšej slovenskej samosprávy. Sme však plní elánu a úprimne veríme v uskutočnenie svojich snov, predbežných predstáv a plánov súvisiacich so všetkým tým, čo budapeštianskym Slovákom doteraz chýba... Kde a ako žijú, či si ešte vôbec uvedomujú svoju slovenskosť a či sa chcú zapojiť do tzv. národnostného života aj tí Slováci, o ktorých zatiaľ nevieme? Našou prvou úlohou je, aby sme ich objavili a zistili, či sa ešte cítia byť Slovámi, do akej miery ešte ovládajú náš jazyk, no a, samozrejme, aby sme ich získali pre naše spoločné veci. Na nikoho pritom nemôžeme zabúdať, nikoho si nemôžeme dovoliť odpísať s tým, že to už ani nie je ozajstný Slová. V našej práci musíme počítať nielen s najuvedomejšími príslušníkmi našej menšiny, ale aj s čiastočne už naozaj pomadárčenými Slovámi, ktorí, povedzme, už ani význam vlastného slovenského priezviska nepoznajú, ale zato sú hrdí na to, že ich starí rodičia ešte dobre hovorili po slovensky a zároveň cítia potrebu prinavrátiť sa k svojim koreňom.

□ **Gregor Papuček:**

Teší ma, že - aj keď s určitým oneskorením - konečne sa nám podarilo založiť svoju slovenskú menšinovú samosprávu aj v hlavnom meste. Umožnila nám to aktivita Slovákov a ich elektorov v Rákoškerestúri, kedysi skutočne slovenskej osade. Musíme sa im za to vrúcne poďakovať a snažiť sa maximálne napomáhať ich úsilie o zachovanie všetkého toho, čo sa tu ešte z hľadiska slovenskosti zachovať dá. Členovia našej samosprávy si musia v prvom

rade dôkladne preštudovať a zistiť, aké možnosti, práva a povinnosti vlastne majú a pokiaľ siahajú ich kompetencie. Osobne sa mi zdá, že bude treba veľmi nekompromisne bojovať za to, aby sme skutočne mohli využívať svoje práva. Z tohto hľadiska nezanedbateľnou úlohou je aj vytvorenie spolupráce s oficiálnymi predstaviteľmi mesta v prospech budapeštianskych Slovákov.

□ **Ildika Fúziková Klauszová:**

Za najdôležitejšiu a prvoradú úlohu našej samosprávy pokladám to, aby sme zmapovali, koľko Slovákov vlastne žije v Budapešti a aké sú ich nároky a najmä potreby. Totiž až potom sa ich môžeme a musíme snažiť mobilizovať a združovať. Pri tejto neľahkej práci sa pritom môžeme opierať o i. o

úspešne pôsobiace kruhy priateľov Slovenského Komlóša, Sarvaša a Békésskej Čaby a o kolektívy našich krajanov z ďalších Slovámi obývaných regiónov, napríklad Pilíša a z Boršodskej župy, natrvalo usadených v Budapešti. Podľa odhadov Slovenskej samosprávy XII. obvodu hlavného mesta v Budapešti žije okolo deväťtisíc Slovákov. Musíme si nájsť k nim cestu, starať sa o nich, združovať ich, aby sa pre našu národnosť nestratili.

□ **Atila Majnek:**

Sme presvedčení o tom, že nás čaká veľmi vážna práca. Musíme vypracovať čo najúčinnjší program a pracovný plán, ktorý prinesie osoh Slovákom žijúcim v Budapešti. Málo však zatiaľ vieme o svojich možnostiach a o tom, čo nám môže poskytnúť väčšinová Samospráva hlavného mesta pre

MOBILIZOVAŤ
SLOVÁKOV
V HLAVNOM
MESTE

uspokojenie špecifických nárokov našich Slovákov, ktorí očakávajú pomoc najmä v kultúrnej oblasti. Chceli by sme sa pritom opierať aj o miestne slovenské samosprávy v krajine, aj o Celoštátnu menšinovú slovenskú samosprávu, no a v neposlednom rade mienime spolupracovať aj s budapeštianskymi samosprávami ostatných národností.

□ **Michal Hrivnák:**

V Budapešti musíme počítať nielen s potomkami takpovediac pôvodného slovenského obyva-

Stretnutie členov dvoch samospráv

Dňa 27. mája 1996 sa konala prvá slovenská svätá omša v Rákoškerestúri, ktorú celebraval dôstojný pán Pavol Zaľko. V tamojšom rímskokatolíckom kostole vyše päťdesiat rokov nebolo počuť slovenské slovo a teraz vďaka Kresťanskému spolku Slovákov v Maďarsku, Slovenskej samospráve XVII. obvodu v Budapešti a dekanovi farnosti Györgyövi Snellovi si katolíci z Keresztúvu, ale aj z Čemeru a Ečeru mohli v Turičny pondelok počuť slovenskú liturgiu.

Na slávnostnej sv. omši sa zúčastnili predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti Zuzana Hollósyová, podpredseda SSB Gregor Papuček a predsedníčka Kresťanského spolku Slovákov v Maďarsku Ildika Fúziková-Klauszová.

Po sv. omši sa pozvaní hostia stretli s predstaviteľmi Samosprávy XVII. obvodu a Slovenskej samosprávy XVII. obvodu v Budapešti a dohodli sa na spolupráci v záujme obnovenia slovenského ducha tunajších slovenských rodín.

- if -

teľstva (napríklad v Cinkote, Rákoškerestúri, ale aj v ostatných častiach mesta), ale aj s tými obyvateľmi slovenského pôvodu, ktorí sa sem presťahovali po II. svetovej vojne zo slovenských osád krajiny. V hlavnom meste predsa žije veľa našich ľudí, ktorých sem toho času prilákali do celoštátnych úradov, podnikov a pod., a, pochopiteľne, tu žije aj značná časť „elity“ slovenskej inteligencie. Podľa mojich skúseností aj bývalé „kádre“, ktoré po zanechaní svojho pôvodného prostredia a odtrhnutí sa od svojich (najčastejšie dedinských) slovenských koreňov časom už aj pozabúdali na svoju slovenskosť, čoraz silnejšie cítia nostalgii... Naša samospráva teda musí využiť aj tento citový moment pri mobilizovaní budapeštianskych Slovákov.

PROGRAM KULTÚRNEHO VÝBORU SSB

Viaceri členovia Kultúrneho výboru Slovenskej samosprávy Budapešti pracujú v národnostnej oblasti už niekoľko desaťročí, dobre poznajú problémy slovenskej menšiny v Maďarsku a sú si vedomí toho, že budapeštianski Slováci ako súčasť tohto kolektívu môžu zohrávať dôležitú rolu vo formovaní spoločenského a kultúrneho života národnosti. Preto výbor hneď po založení budapeštianskej samosprávy vypracoval plán činnosti na tento rok, ako aj dlhodobý plán. Obidva majú prispieť k zmapovaniu možností a nárokov budapeštianskych Slovákov, k ich mobilizovaniu v prospech zachovania národnostnej identity a pestovania slovenského jazyka.

Tohoročný plán činnosti okrem každodenných úloh, ako je napríklad nadväzovanie a udržiavanie kontaktov s kompetentnými orgánmi i osobnosťami, odhaľovanie kultúrnych a historických súvislostí hlavného mesta so slovenskou národnosťou obsahuje hlavnú úlohu, v znamení ktorej prebieha činnosť samosprávy od založenia počas celého roka. Je to v podstate príprava prvej veľkej akcie týkajúcej sa všetkých Slovákov hlavného mesta pod názvom **Vianoce budapeštianskych Slovákov**. Toto veľkolepé podujatie s kultúrnym

programom, oživením vianočných zvykov tunajších Slovákov usporiadame koncom tohto roka. Okrem domácich hostí budú prítomní predstavitelia rôznych štátnych a spoločenských organizácií, ako aj cirkví zo Slovenska. Okrem toho, že sa SSB predstaví širšej verejnosti so svojím programom ako zbor, víťazi rôznych súťaží našej študujúcej mládeže budú odmenení. Zároveň toto stretnutie bude vhodnou príležitosťou na nadviazanie kontaktov so všetkými budapeštianskymi Slovákami, ktorí prejavia ochotu podieľať sa na uskutočnení spomínaného perspektívneho plánu samosprávy. Ide totiž o vedecký prieskum situácie budapeštianskych Slovákov a ich nárokov, ktorý sa má uskutočniť na širokej báze obyvateľstva slovenského pôvodu. Definitívne výsledky tejto práce má nadobudnúť formu štúdie, ktorá má byť publikovaná. Svoje zámery hodláme uskutočniť s účasťou tímu znalcov národnostnej problematiky, vedeckých pracovníkov, novinárov a ďalších odborníkov. Záujemci o túto spoluprácu nech nadviažu bezprostredné kontakty s predsedom Kultúrneho výboru **Michalom Hrivnákom**, ktorý bude zabezpečovať koordinovanie tejto činnosti.

M. H.

Výzva na recitačnú súťaž!

Vypisuje ju Slovenská samospráva Budapešti na 26. októbra t. r. pre nasledujúce tri kategórie recitátorov žijúcich, resp. študujúcich v Budapešti:

- I. kategória - 5.-8. ročník základnej školy
- II. kategória - 1.-4. ročník gymnázia
- III. kategória - poslucháči vyšších učebných inštitúcií

Každý súťažiaci bude recitovať dve básne: jednu povinnú a jednu voľne vybranú.

Povinné básne, z ktorých si môžete vybrať:

- I. Jar bola (Gregor Papuček)
- Škoda kvitnúť (Alexander Kormoš)

- Vidina (Pavol Samuel)
- Búrka (Juraj Dolnozemský)
- II. Neverná láska (Pavol Samuel)
- Smerom k slovám (Juraj Dolnozemský)
- Topoľ (Alexander Kormoš)
- História (Gregor Papuček)
- III. Zďaleka (Juraj Dolnozemský)
- V podpílišskom hájku (Alexander Kormoš)
- Chlapci, básnici! (Gregor Papuček)
- Čiernobiela mozaika (Imrich Fuhl)

Básne si môžete nájsť v zbierkach našich autorov alebo v sídle našej samosprávy (Budapešť, V. ker. Akadémia u. 1.). Obrátiť na nás sa môžete na telefónnom čísle: 302-5117.

Z PLÁNU ŠKOLSKÉHO VÝBORU SSB

Slovenská samospráva Budapešti (SSB) prostredníctvom svojho **Školského výboru** sa chce prísť k skvalitneniu výchovno-vzdelávacieho procesu a podmienok činnosti slovenských školských inštitúcií v Budapešti.

Školský výbor SSB v záujme toho vypracoval dlhodobý plán činnosti, v ktorom zakotvil aktuálne úlohy v oblasti vzdelávania a určil žiaduce smery svojej činnosti. Na základe skúseností najviac pozornosti si vyžaduje rozvoj a skvalitňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu našich škôl. To sa vzťahuje aj na budapeštiansku slovenskú školu, gymnázium a žiacky domov. Našou činnosťou chceme prispieť v prvom rade k zlepšovaniu podmienok tamojšej pedagogickej a výchovno-vzdelávacej práce.

Z nášho dlhodobého a krátkodobého plánu činnosti uvedieme pre informáciu aspoň tie najhlavnejšie úlohy:

Snažíme sa prispieť k plynulému zabezpečovaniu potrebných učebníc, odbornej literatúry, názorných pomôcok, metodických príručiek a odborných časopisov, miestnych učebných osnov a programov.

Podporujeme snahy vedenia školy o zavedenie slovenskej odbornej výučby, zamestnávanie hosťujúcich učiteľov zo Slovenska, usporadúvanie doškolovacích kurzov a študijných pobytov našich pedagógov na Slovensku, konanie odborných stretnutí, metodických prednášok, ako aj realizovanie zaškolovacích programov našej školy.

Školský výbor SSB bude podnecovať vydávanie školských

a náboženských učebníc, rôznych metodických publikácií pre školskú a mimoškolskú mládež, čítanie ľudových novín, náboženského mesačníka Cesta, pravda a život, Budapeštianskeho Slováka i v rámci rozvrhu hodín, ako i zachovanie a pestovanie slovenských tradícií pomocou videofilmov, s cieľom prispieť k rozvoju a upevneniu identity našich žiakov.

Za mimoriadne dôležité považujeme napomáhanie, resp. organizovanie recitačných a športových súťaží, kultúrnych zájazdov a národnostných stretnutí, jazykových, vlastivedných a cirkevných táborov, ako i obľúbených sústreďení „Škola v prírode“.

V oblasti práce s mládežou veľký význam pripisujeme vypisovaniu súbehov v oblasti vlastivedy, pestovania ľudovej slovesnosti, slovenských tradícií a literatúry. Žiaci základného, stredného a vyššieho stupňa našich budapeštianskych škôl, preukazujúci mimoriadnu aktivitu vo veciach našej národnosti, sa cestou súbehov môžu uchádzať o štipendium SSB.

Chceme napomáhať plynulé udržiavanie stykov s poslucháčmi tunajších vysokých škôl a univerzít, ako aj so žiakmi študujúcimi na Slovensku a tiež napomáhať styky našich škôl so školami na Slovensku.

Z horeuvedeného bohatého programu sa ešte v tomto roku uskutočnia recitačná súťaž žiakov, II. slovenský ekumenický biblický tábor, ako aj tanečný tábor a dvojdňový študijný pobyt pedagógov školy na Slovensku.

A. CS.

Pozvánka

Pozyvame všetkých budapeštianskych Slovákov a záujemcov o slovenskú kultúru na podujatie našej Slovenskej samosprávy

VIANOCE BUDAPEŠTIANSKÝCH SLOVÁKOV, ktoré sa bude konať 14. decembra 1996 v Budapešti. Ďalšie informácie poskytneme záujemcom na telefónnom čísle: 153-4444, alebo osobne v sídle Slovenskej samosprávy Budapešti (Akadémia u. č. 1. III. p.).

BUDAPEŠT

OTVORILI DOM KNIHY OSIRIS

Dňa 13. mája 1996 sa konalo v V. obvode hlavného mesta slávnostné odovzdanie obnoveného Domu knihy Osiris, ktorý sa podujal o. i. na rozširovanie publikácií v krajine žijúcich národnostných menšín. Nový objekt a zároveň inštitúcia teda slúži aj ako predajňa národnostnej literatúry.

Systematické distribuovanie menšinovaných diel - a to v prvom rade slovenských a rómskych - začalo Vydavateľstvo Osiris vlastne už v predošlých mesiacoch. Pri tom nešlo, a ani v budúcnosti nepôjde, iba o predaj kníh na rôznych národnostných podujatiach, ale aj o ich putovnú výstavu a katalógy, ktoré budú vydávať v jazykoch jednotlivých menšín. Túto neľahkú, ale o to krajšiu prácu má na starosti národnostná pracovníčka Osiris-u Mária Tóthová, ktorá nás spolu s riaditeľom inštitúcie Jánosom Gyurgyákom informovala o svojich ďalších plánoch.

V novom objekte na rohu ulice manželov Curiovcov a P. Veresovej začína pôsobiť predajňa vysokoškolských učebníc, odbornej literatúry najmä z oblastí spoločenských vied a národnostnej literatúry, ale v neposlednom rade aj čítareň, kaviareň a klub, v ktorom

budú pravidelne poriadat aj menšinové kultúrne programy (literárne podujatia, výstavy a komorné koncerty).

Na slávnostnom akte v Dome knihy Osiris sa popri početných záujemcoch zúčastnili o. i. minister kultúry a školstva Dr. Bálint Magyar, primátor hlavného mesta Dr. Gábor Demszky a profesor Univerzity ELTE Dr. István Schlett, pričom atmosféru podujatia vhodne dopĺňalo vystúpenie folkovej hudobnej skupiny Téka.

Riaditeľ Osiris-u J. Gyurgyák na otvorení povedal:

- Naším cieľom bolo vytvoriť v centre Budapešti také kultúrne stredisko, aké tu ešte nikdy nebolo. Chceli by sme oživiť tradície Eötvösovho klubu a zároveň vytvárať atmosféru niekdajších literárnych kaviarní. Novinkou je aj to, že popri vysokoškolskej predajni prevezmeme aj propagovanie národnostnej literatúry. Keby ste sa ma spýtali, či sa v r. 1996 oplatí zriaďovať kultúrne stredisko, moja odpoveď je: „Nie, robí to iba blázon.“ Mohol by som to však aj obrátiť: „Blázon je ten, kto nezriaďuje kultúrne stredisko.“

I. FUHL
Foto: - if -

K 40. výročiu maďarskej revolúcie

GYULA ILLYÉS

Veta o krutovláde (Úryvky)

*Kde je krutovláda,
tam je krutovláda
nielen keď puška celi,
nielen za dvermi cely,*

*a nielen v obžalobe
planúcej v temnej zlobe,
v doznaní odsúdencom
či v morzeovke väzňov,*

*nielen tam pri výsluchu,
nielen keď nocou k sluchu
krik stráže dopadá,
býva krutovláda*

*nielen keď zaznie mrazivý
rozsudok sudcov: je vinný!
krutovláda je
nielen keď povel znie*

Jaroslav Uhel: Čln, 1993

*vojensky rázne „pozor“, „pál“
a víri bubnový ošial
a mŕtvolý keď vlečú tam
do vyhlbených jám,*

*kde zúri krutovláda,
všetko sa vedno skladá,
aj v tebe to už hnieje
si synom tyranie,*

*jak krty nad zemou
blúdime čiernou tmou,
hniezdime sa v tej húšti
sta na saharskej púšti,*

*kde krutovláda je,
tam všetko márne je,
aj pieseň, ktorá znela
je verný obraz diela*

*pri tvojom hrobe
to ona povie,
zaživa kto si bol,
jej slúži i prach tvoj.*

1956

Preložil O. KNÍCHAL

II. slovenský ekumenický biblický tábor v Banskej Štiavnici

V kresťanskom duchu

Kresťanský spolok Slovákov v Maďarsku usporiadal v dňoch 1. až 6. júla 1996 v Banskej Štiavnici II. slovenský ekumenický biblický tábor v Banskej Štiavnici. Zúčastnilo sa na ňom 20 detí z Békésskej Čaby, Budapešti, Dabaš-Sáre, Mlynkov, Tardošu a Poľného Berinčoku.

Duchovnými vedúcimi boli evanjelický farár, podpredseda KSSM František Čelovský a dôstojný pán Pavol Zaťko, poslucháčka FF UK v Bratisla-

Banská Štiavnica objektívom Ladislava Doletina

ve Karola Klauszová a Kornel Klausz.

Hlavným cieľom biblického tábora bolo prehĺbenie slovenského náboženského povedomia detí prostredníctvom čítania Biblie a duševných cvičení. Nemenej dôležitá bola komunikácia v slovenčine, ktorú napomáhali aj stretnutia so slovenskou mládežou.

II. slovenský ekumenický biblický tábor sa konal v kresťanskom duchu vzájomného porozumenia a tolerance.

Kresťanský spolok Slovákov v Maďarsku aj touto cestou úprimne ďakuje Slovenskej samospráve v Budapešti za finančnú podporu k realizovaniu podujatia.

Výzva na hudobno-spevácku súťaž

Slovenská samospráva ktorá zároveň udelí hod-
Budapešti (SSB) vypisuje notné ceny.
prvý raz súťaž v prednese Zaujeme sa môžu pri-
slovenskej ľudovej hudby hlásiť písomne najneskôr
a ľudových piesní v piatich do 30. septembra 1996.
kategóriách: Formuláre prihlášok im

1. sólo (spev a hudobný poskytnú učiteľia sloven-
nástroj) ského jazyka a literatúry.
2. duo Vyplnené prihlášky treba
3. trio individuálne alebo kolek-
4. spev s hudobným tívne odovzdať v sídle Slo-
sprievodom venskej samosprávy Bu-
5. spevácke zbory a pá- dapešti (1054 Budapešť,
vie krúžky Akadémia u. č. 1).

Každý účastník súťaže 9. novembra 1996 v sobo-
môže vystúpiť minimál- tu o 9. hodine v divadel-
ne s tromi slovenskými ňej sieni Slovenského in-
dovými piesňami zozbiera- štitútu v Budapešti (1088
nými z rôznych regiónov Budapešť, Rákócziho u.
Maďarska obývaných Slo- č. 15).vákmi.

Ďalšie informácie po- skytneme záujemcom po
Výkony účastníkov súťa- doručení prihlášok.
že posúdi odborná porota,

Prihláška na hudobno-spevácku súťaž SSB:

Meno

Kategória, vek

Škola, pracovisko

Adresa

Vybraná ľudová hudba a pieseň (región)

.....

Názov speváckeho zboru (počet osôb)

Dátum

Vlastnoručný podpis

NITRIANSKE MÚZEUM

PRVÁ KOLEKTÍVNA VÝSTAVA NA SLOVENSKU

Dňa 28. júna sa konala v priestoroch
Nitrianskeho múzea vernisáž výstavy
výtvarných umelcov Slováci v Maďar-
sku, usporiadateľmi ktorej boli DZS,
Združenie slovenských spisovateľov
a umelcov v Maďarsku (ZSSUM),
Nitrianske múzeum a Mestský úrad
v Nitre. Podľa našich informácií šlo o
prvú kolektívnu výstavu slovenských
insitných maliarov a drevorezbarov
v našej materskej krajine, ku ktorej
došlo taktiež v rámci Dní zahraničných
Slovákov. Riaditeľ Nitrianskeho mú-
zea Anton Števkovi privítal medzi účast-
níkmi vernisáže dvoch zo šiestich auto-
rov vystavených diel, insitnú maliarku
Helenu Čarejšovú-Hrabovskú z
Csorvásu a budapeštianskeho drevorez-
bára, rodáka z Répátskej Huty Karo-
la Fridela, ako aj predsedu ZSSUM
Imricha Fuhla, predstaviteľov nitrián-
skeho mestského úradu a zástupcu riad-
iteľa DZS Marcela Mihalika, ktorý o.
i. povedal: „V súčasnosti sa veľa dis-
kutuje o tom, do akej miery Slováci
v Maďarsku ešte jestvujú. Osobne si
myslím, že aj táto výstava je priam-
nym dôkazom toho, že jestvujú a
vytvárajú hodnoty, na ktoré môžu
byť právom hrdí. Ako sa im bude
dariť v budúcnosti, to je záležitosťou
aj nás, Slovákov žijúcich v Sloven-
skej republike.“ Prijemným prevape-
ním a ozajstným spestrením podujatia
bolo vystúpenie Komorného zboru
Rádia Nitra, interpretujúceho sloven-
ské piesne na vysokej umeleckej úro-
vni.

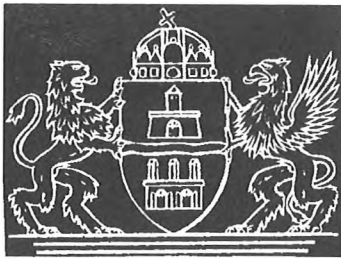
Výstavu otvoril jej komisár, podpred-
seda ZSSUM Michal Hrivnák, ktorý
poukázal na to, že po desaťročia sme boli
iba „spievajúcou a tancujúcou národ-
nosťou“. Ako povedal, ZSSUM sa usi-
luje prekonať národnostopolitický for-

malizmus o. i. získavaním výtvarníkov,
ktori sa ešte hlásia k svojmu slovenské-
mu pôvodu. „Naši umelci k vám pri-
šli so správou o živote Slovákov
v Maďarsku. Tu sme a takito sme“,
povedal M. Hrivnák a dodal: „Avšak
bezmála sme mohli tu aj nebyť. Totiž
najväčšia organizácia Slovákov
v Maďarsku, Celoštátna slovenská
samospráva s plateným aparátom a
štátom najviac podporovaná, tech-
nickú prípravu tejto výstavy (zhromaž-
denia materiálu, jeho prevoz na
Slovensko) odmietla. Nevedno pre-
čo, ale určite nie z prílišnej odušev-
nenosti za záchranu našej národnos-
ti. Túto úlohu za pomoci Slovenské-
ho inštitútu v Budapešti vzalo na
seba ZSSUM.“ Podľa komisára výsta-
vy, ako aj H. Čarejšovej-Hrabovskej,
Anny Dénešovej, K. Fridela, ľudové-
ho umelca Michala Zsolnaiho, drevo-
rezbára Jána Karasa a akademického
maliara Alexandra Szokolayho naši
výtvarníci chcú dať najavo svetu nielen
to, že Slováci v Maďarsku existujú, ale
aj to, že i v tejto vetve slovenského
národa sa nájdu (akože sa vždy aj
našli) nadaní ľudia, ktorí dokážu prí-
spieť k spríjemneniu nielen svojho
užšieho prostredia, ale aj celého ko-
lektívu, v ktorom žijú. M. Hrivnák
poukázal aj na to, že všetci vystavujúci
umelci sú uznávaní aj predstaviteľmi
väčšinového národa. Ich tvorba je sve-
dectvom úprimnosti, bohatstva zážit-
kov, radosti zo života a v neposled-
nom rade pridržiavania sa svojich
koreňov, vernosti k svojmu sloven-
skému pôvodu, o čom svedčí aj ve-
domé pátranie po tradíciách našej
národnosti.

(hl)

POZVÁNKA

Milí budapeštianski Slováci,
požívame Vás na pravidelné čajové posedenie, ktoré sa bude konať
každý druhý piatok o 16. hodine v sídle Slovenskej samosprávy
Budapešti (Budapešť, V. ker. Akadémia u. č. 1, III. p.). Ďalšie informá-
cie poskytneme záujemcom na telefonickom čísle: 302—5117.

A FŐVÁROSI
SZLOVÁK
KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
LAPJA

BUDAPESTI SZLOVÁK 1

I. ÉVFOLIAM

1996. SZEPTEMBER

MEGALAKULT A FŐVÁROSI SZLOVÁK KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZAT

1996. március 14-én megalakult a Fővárosi Szlovák Kisebbségi Önkormányzat, a legtöbb szavazatot kapott jelöltekből állt össze 9 tagú testülete: Csörgöl Istvánné (III. ker.), Hollósy Tiborné (XIII. ker.), Hrivnák Mihály (XII. ker.), Gácsi Éva (XVII. ker.), Klauszné Fuzik Ildikó (XII. ker.), Majnek Attila (II. ker.), dr. Munkácsi Ferenc (XII. ker.), Papucsek Gergely (VIII. ker.) és Parrag Lajos (XVII. ker.).

A testület az alakuló ülésén megválasztotta tisztségviselőit, **Hollósy Tiborné** elnököt és **Papucsek Gergely** elnökhelyettesét. A Fővárosi Szlovák Kisebbségi Önkormányzat keretében két bizottság alakult. Az Oktatási Bizottság elnöke **Csörgöl Istvánné**, tagjai **Majnek Attila** és **Parrag Lajos**; a Kulturális Bizottság elnöke **Hrivnák Mihály**, tagjai **Gácsi Éva**, **Klauszné Fuzik Ildikó** és **dr. Munkácsi Ferenc**.

Ami a terveink között szerepel

A kilenc tagú Fővárosi Szlovák Kisebbségi Önkormányzat Budapest hat kerületének képviselőiből alakult. Valamennyien a szlovák szellemi kulturális és tudományos élet jelentős képviselői, költők, írók, újságírók, tanárok, akik az ország különböző szlovák községeiből, városaiból származnak. Munkájuk, családjuk azonban e városhoz köti őket immár 20-40 éve.

A szlovákok gazdasági, tudományos és kulturális életében fővárosunk meghatározó szerepet töltött be évszázadokon keresztül. A magyarországi szlovákság történetének ezt a részét szeretnénk feltárni, feldolgozni és a lakosság széles körével megismertetni.

Az önkormányzat hosszútávú, valamint az évre szóló munkatervet dolgozott ki.

A Nemzetiségi Törvény biztosítja a helyi kisebbségi önkormányzatok számára az intézményalapítást, illetve intézmények átvételét is. A jövőben élni szeretnénk ezzel a jogunkkal. Testületünk Szlovák Ház alapításáról döntött. Továbbá tervezzük a XIII. kerületben működő egyik legfontosabb intézmé-

nyünk, a Szlovák Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium átvételét.

Programjaink között szerepel szlovák nyelvtanfolyamok szervezése, ezzel is hozzá kívánunk járulni szlovák nemzetiségű honfitársaink nyelvi készségének fejlesztéséhez, ami egyben elősegítheti a két ország közötti együttműködést. Tanfolyamainkra bárki, a nem szlovák ajkú polgárok is jelentkezhetnek.

Terveink között szerepel azok számára felmérése, akik még kötődnek szlovák származásukhoz, vallják nemzetiségi hovatartozásukat. E választópolgárok érdekeit kívánjuk képviselni, anyanyelvi művelődési lehetőségeket biztosítani minden érdeklődő számára. Egyik legfőbb célunk felkutatni a magyarországi szlovákság mindazon egyéniségeit, akik évszázadokon keresztül az egész ország kultúráját gazdagították, ezek tevékenységét megismertetni minél szélesebb rétegekkel. Gondolunk itt olyan kiválóságokra mint **Petőfi Sándor**, vagy **Markusovszky Lajos**, aki megalapította az első magyar orvosi hetilapot. A magyar néptáncművészet is sokat köszönhet a szlovákságnak, hiszen nélküle nem szülehetett volna olyan remekmű, mint az **Ecséri lakodalmas**. Ezen kulturális kincsek közös történelmünk bizonyítékai, amelyek a két nemzet közötti baráti viszonyt kell, hogy ápolják.

Lesz-e „Szlovák Ház” Budapesten?

A magyar mezőgazdaság kollektívizálása, valamint az iparosítás időszakában, az ötvenes-hatvanas években a szlovák települések lakossága szinte tömegesen keresett megélhetési és érvényesülési lehetőséget a fővárosban. A legóvatosabb becslések szerint is jelenleg **Budapesten** több ezer szlovák származású lakos él (egyes becslések szerint a tudományos igénnyel megvalósítandó, készülőfélben lévő felmérés szerint ez a szám elérheti a tizezret is). Erre enged következtetni az a tény is, hogy a különböző nemzetiségi rendezvényeken - a települési, ún. baráti körök tagjain kívül, akiknek a száma jelentős Budapesten - újabb és újabb érdeklődők jelennek meg. A budapesti szlovák származású lakosságra jellemző, hogy bár az anyanyelvet és az előrehaladott állapotban van, nagy érdeklődést tanúsít a hagyomány-ápolás iránt, gyakran konkrétan fogalmazza meg igényeit a szlovák társadalmi élet, művelődés és szórakozás feltételeinek megteremtésére.

Ehhez tudni kell azt, hogy az elmúlt évtizedekben Budapesten tömörült a szlovák nemzetiség színe-java, hiszen sokan közülük igen gyakran mint káderek, kiváló szakemberként kerültek az államapparátusba, a központi szervezetbe.

A budapesti szlovák származású lakosság igényeit csak tudományos alapon nyugvó programmal, szervezettel lehet kielégíteni. Ennek alapvető feltétele egy jól működő szlovák művelődési ház, amely elképzeléseink szerint nem csak kulturális rendezvények szervezését, hanem fokozatosan ismeretterjesztő, sőt nemzetiségkutató tevékenység is felvállalja.

Mindehhez jó alapul szolgálhatnak nemcsak a város szlovák kultúrtörténeti hagyományai - hiszen Pest és Buda évszázadokon keresztül a szlovákság jelentős kulturális központja volt - hanem az is, hogy jelenleg is a magyarországi szlovák nemzetiség szinte kizárólag valamennyi szervezete (országos önkormányzat, központi lap szerkesztősége, könyvkiadás stb.), sőt a szlovák értelmiség képzésének egyik jelentős bázisa, a szlovák gimnázium és kollégium is Budapesten található. A budapesti szlovák kulturális létesítmény megvalósításával egyben történelmi adósságot is törleszteniünk az itt élő szlovák lakossággal szemben, ugyanis a nemzetiség ezen számában s főképpen potenciáljában nem elhanyagolható - csoportja ezidáig teljes egészében kiesett a kisebbségek közélete szervezőinek látószögéből. Ugyanakkor megítélésünk szerint megfelelő feltételek és szerveztség biztosítása mellett ezekben az emberekben potenciális lehetőségek rejlenek az egész hazai szlovákság kulturális és társadalmi életének fellendítése szempontjából.

Kulturális Bizottságunk elkészítette a Szlovák Ház Alapító Okiratát, és eljuttatta a Fővárosi Önkormányzat Közigazgatási Hivatalának. Értesüléseink az esélyeket illetően azonban nem túl biztatóak. Bár a Nemzetiségi törvény lehetőséget biztosít a nemzetiségek számára intézményalapításra, ez a törvény azonban **nincs összhangban az államháztartásról és az önkormányzatokról szóló törvénnyel**, amelyek ugyanis nem teszik lehetővé az intézményalapítást. Nos, lesz-e Szlovák Ház Budapesten?

HRIVNÁK MIHÁLY

OSIRIS KISEBBSÉGI KÖNYVESHÁZ

A belvárosi **Veres Pálné utca** és **Curia utca** sarkán megnyílt az Osiris Kisebbségi Könyvesház.

A létesítményben kisebbségi könyvklub működik, a vendégek igényeinek kielégítését szolgálja az előadóterem és a könyves kávézó is.

A könyvesház, melyben vásárolni és olvasni is egyaránt lehet, minden biztonnal népszerű lesz a kisebbségekhez tartozók körében, hiszen megkönnyíti, hogy anyanyelvükön megjelent könyvekhez, tankönyvekhez és folyóiratokhoz jussanak.

1996. szeptember

Mozaikok a budapesti szlovákok történetéből

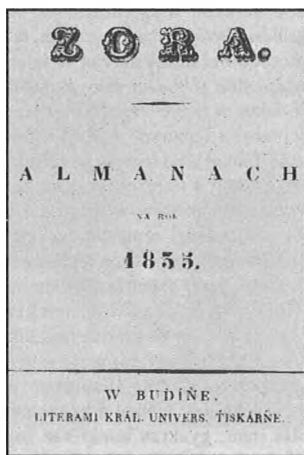
Amiről a statisztikák szólnak

Pesten és Budán minden valószínűség szerint kezdetől fogva éltek szlovákok. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy mindkét helységnév ósláv-szlovák eredetű (pest - kemence, Buda - személynév).

E rövid cikk keretében nem áll módunkban végigkísérni az itteni szlovákság helyzetének alakulását, legfeljebb töredékeiben. Ugorjunk hát az ósláv (IX. sz. előtti) időszakból egészen a XVIII. századba. Ekkor még Pest és Buda két különálló település, de jelentős számban élnek itt szlovákok. Pest-Buda ekkor az ország területén élő valamennyi nép fővárosa volt, s ez így maradt egészen 1918-ig.

1777-ben a **trnavai** (nagyszombati) egyetemet és annak nyomdáját átköltöztették Budára. A nyomdával együtt érkezett 9 alkalmazott is, akik közül hatan beszélték a szlovák nyelvet. A történelmi Magyarország legjelentősebb nyomdája igen fontos szerepet játszott a szlovákság, ezen belül a pest-budai szlovákság szellemi életében. Az 1820-as években Budán szlovák irodalmi központ alakult, vezéregyénisége **Martin Hamuljak** volt, aki köré az önálló szlovák nyelv és kultúra hívei, többnyire a helytartótanács magasrangú hivatalnokai csoportosultak, mint **J. Herkel, J. Koiš, J. Bernolák, A. Dedinský, J. Nepomuk Derčík, A. Ottmayer**. Később

um környékén. A **Deák téren** volt található a szlovák evangélikus iskola és templom. Rendszeres szlovák istentiszteleteket tartottak a város más részein is, például a **Baross utcai** kéttornyú templomban és a **Rákóczi úti** evangélikus templomban (a két

a Zora évkönyv Szlovák Nyelv és Irodalom Kedvelőinek Egyesülete kiadványa

utóbbiban még 1945 utáni években is).

Az egyetemi nyomdában adták ki többek között **J. Herkel, J. Hollý, J. Kollár, P. J. Šafárik** műveit, **A. Bernolák** nagy jelentőségű öt kötetes szótárát. 1949-ig összesen 229 szlovák nyelvű könyv jelent meg Budán, továbbá számtalan olyan latin és német nyelvű kiadvány, amely a szlovák nemzeti megújulás témáját öleli fel. Mindezek a művek napjainkig a modern szlovák nemzeti kultúra szerves részei. **M. Hamuljak** 1834-ben megalapította a **Szlovák Nyelv és Irodalom Kedvelőinek Egyesületét**, az elnöki funkció betöltésére **J. Kollárt** kérték fel.

Pest, Buda és Óbuda 1872-ben történt egyesítésével létrejött a mai Budapest. Vajon ekkor mennyi lehetett a budapesti szlovákság lélekszáma? **Körösi J.** 1882-ben kiadott „Budapest nemzeti-ségi állapota és magyarosodása

az 1881-diki népszámlálás szerint“ című könyve alapján ítélve Budapesten 1880-ban 52.000 lakos beszélte a szlovák nyelvet. Más magyar statisztikák szerint a szlovák etnikai területek különböző vármegyéből Budapesten letelepedett személyek száma 1890-ben összesen 55.300, 1910-ben 91.269 fő volt. Ez utóbbiból hetvenezer a szlovákok száma. Ezzel szemben a szlovákok lélekszáma a népszámlálási adatok szerint következőképpen alakult: 1880: 22.226; 1890: 27.449; 1900: 25.168; 1910: 20.359; 1920: 14.011; 1930: 7.764 fő. Ebből világosan kitűnik az, hogy már 1880-ban több mint 25.000 szlovák magyarként szerepelt a statisztikai adatokban. Ugyanakkor ténylegesen a város 14%-át a szlovákság képezte. Ez a szám a statisztika szerint - amint látjuk - rohamosan csökkent, annak ellenére, hogy az itteni szlovák polgárok nem költöztek el a városból, sőt a környező és a távolabbi megyékből újabbak érkeztek.

A két háború között a meglehetősen kedvezőtlen társadalmi feltételek ellenére is létezett szlovák kulturális élet Budapesten. Itt működött egyebek között a **Tót Katolikus Munkáskör, a Magyarországi Tót Közművelődési Társulat**, és itt székelt a budapesti csehszlovák egyesületek. Hasonlóképpen itt jelent meg rendszeresen a **Slovenské noviny (Szlovák Újság)** is. Meg kell azonban jegyezni, hogy mindezek valójában nem az itteni szlovákság intézményei voltak, amit a megnevezésben szereplő pejoratív hangzású „tót“ szó is sejtet. Érdekeséggé vált meg kell említenünk, hogy a háború után Budapesten 9.350 szlovák ajkú lakos jelentkezett az áttelepülni szándékozók sorába, közülük 4.375 fő át is települt. Nyilván, nem minden szlovák kívánt kitelepülni, azaz a budapesti szlovákok száma jóval magasabb volt, mint amennyien eredetileg

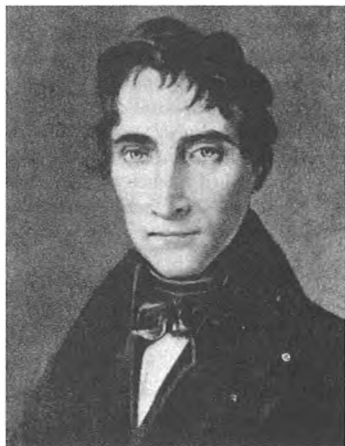
jelentkeztek. A kitelepülés után az ittmaradtak száma jóval meghaladta az őshazába települtekét. Az 1940-es évek végén jelenetős számú szlovák költözött a fővárosba a Viharsarokból, de az ország más szlovákok lakta vidékeiről is. Jelenleg az itt élő szlovákok száma több ezerre tehető. Itt található néhány olyan

Ján Kollár

intézmény, amely a nemzetiség kulturális igényeinek kielégítését szolgálja. Budapesten működik a **Szlovák Tannyelvű Általános Iskola Gimnázium és Kollégium**, az **ELTE BTK** keretében **Szláv Tanszéken, szlovák szak**, a **Bem József Óvónőképző Szakközépiskolának** pedig szlovák tagozata van. Itt székel az **Országos Szlovák Kisebbségi Önkormányzat**, a **Fővárosi Szlovák Kisebbségi Önkormányzat**, a **Magyarországi Szlovák Írók és Művészek Egyesülete**, a **Magyarországi Szlovákok Keresztény Egyesülete**, a **Pramen Šlovák Folk-lóregyesület**, valamint a fővárosban a **békéscsabaiak**, a **szarvasiak** és a **tótkomlósiak** megalakították saját baráti körüket. A **Rákóczi úti** volt szlovák evangélikus templom helyén egy kis teremben vasárnaponként még most is tartanak szlovák nyelvű istentiszteleteket. Budapesten jelenik meg a magyarországi szlovákok egyetlen hetilapja a **Ludové noviny** és a **Szlovák Keresztény Egyesület** hivatalos lapja a **Cesta, pravda a život** és a legújabb, a **Fővárosi Szlovák Kisebbségi Önkormányzat** folyóirata a **Budapeštiansky Slovák**.

GREGOR PAPUČEK

Martin Hamuljak

hozzájuk csatlakozott **Ján Kollár** és sokan mások. Ebben az időben számtalan szlovák élt a mostani **Rákóczi úton**, a **József városban** és a **Nemzeti Múze-**

Magyarországi Szlovák Írók és Művészek Egyesülete

A hetvenes évek közepén jelentek meg Magyarországon a szlovákul publikáló írók a fiatal értelmiség soraiban. Egyesek verset írtak, mások rövid prózát, pulicisztikát, sőt regényt, és ezek megjelentek a Ludové noviny hasábjain, ill. a Náš kalendárban.

Ennek az irodalmi „nyüzsgésnek” eredményeként született meg 1978-ban a *Výhonky* című verses - novellás antológia. *Výhonky* jelentése - hajtások. Mondhatnánk így is, új hajtások nemzetiségünk kiszáradt törzsén. Mérföldkövet jelent ez nemzeti-ségünk irodalmi életének formálódásában. A kötet öt szerzője,

J. Marík, G. Papuček, A. Kormoš, M. Hrivnák és P. Kondač, 1981. május 6-án megalapította az MSZDSZ Irodalmi Szekcióját, amely újabb fellendülést eredményezett.

A Ludové noviny hasábjain rendszeresen jelenik meg a *Škola milovníkov literatúry* (ŠML) irodalmi rovat, amelynek célja a fiatal tehetségek felfedezése és felkarolása volt. A budapesti szlovák iskolában irodalmi szakkör alakult, és létrejött a *Plamienok* diákújság.

Az irodalmi szekció tagjai évente 2-3 irodalmi kötetet adnak ki: antológiákat, önálló próza- és

verses köteteket. 1988-ban megszületik a szekció irodalmi folyóirata a *SME*.

A 80-as évek a magyarországi irodalmi élet aranykorát jelentették. A szervezet 1990-ben **Magyarországi Szlovák Írók Egyesülete** néven önállósodott, majd 1992-ben tagsága körét kiterjesztette a **szlovák nemzetiségi művészekre** is.

A szervezet eddigi tevékenysége során számtalan nehézséggel küzdött. Története, munkássága, eredményei, kudarcai és jelenlegi helyzete tanulsággal szolgálhat mindenkinek.

GREGOR PAPUČEK

FUHL IMRE

Szellőztetés

*! kiengedik !
az az
ab ott
la hon
kon melegét*

*

Tévedés

*mű- és pót-gyönyörrel
kábulttá szenveded magad
rózsaszínt varázsolsz a feketére
az álom és a valóság határán
megálmodod minnek örülnél
s mitől örülsz meg*

Anyanyelvünkről röviden

A kultúra hordozója az anyanyelv. Segítségével cseréljük ki gondolatainkat, éljük meg mindennapjainkban a kultúrát. Ezért szeretni, óvni és ápolni kell, mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy gyermekeink ne veszítsek el a legdrágábbat, az anyanyelvüket. A szlovák ősi nyelv, gyökerei az ósláv nyelvig nyúlnak vissza, amelyre már 863-ban lefordították a Szentírást, az istentiszteletekhez szükséges énekeket és imádságokat. Ez azt jelenti, hogy az ósláv nyelv, őseink akkori irodalmi nyelve, már akkor európai szintű kultúrnyelv volt. Olyan nyelv ez tehát, melyet érdemes megőrizni, és amelyre büszkék lehetünk. Mondhatná valaki, persze mindenki a maga lovát dicséri. Hogy a mi esetünkben ez nem pusztán öndicséret, álljon itt bizonyítékul az, amit a szlovák nyelvről a Columbia Egyetem egyik amerikai professzora mond.

Price professzor amerikai tudós, nyelvész szerint a szlovák nyelv egy unikum, kulcs valamennyi szláv nyelv megértéséhez. (John D. Price, *The Key to all Slavonic Languages*, SHC, Columbia University, New York, Dec. 15. 1943, 9. old.)

A slovenica, slavica, slavonika, slavinica, slovenčina, slavica, slavische, Sclav, Sclavin, Sclavus, Slav, Slavic, Slatnicus, Sclaveni-

us, Slavien, Sloven stb. a legrégebbi idők óta egészen századunk kezdetéig többnyire a slovenčina, Slováci és Slovak kifejezések szinonimái. Cirill és Metód őseink nyelvére fordították a szent könyveket, és a szlovákok elődeitől, mint a kereszténység első hordozóitól, kezdeti nyelvünk más változatban is elterjedni Európa-szerte. Büszkék lehetünk arra, hogy a szlovák görög-katolikusok liturgiájában őseink istentiszteleti nyelve mind a mai napig fennmaradt.

TOMÁŠ J. VETEŠKA
USA-ban élő történész cikke alapján
Gregor Papuček

Az első szlovák szentmise Rákoskeresztúron

Ez év tavaszán, május 27-én tartották meg az első szlovák szentmisét Rákoskeresztúron. Celebrálta **Pavol Zafko** tisztelendő úr. A helyi római katolikus templomban több mint 50 éve nem hangzott el szlovák szó, de most, hála a **Magyarországi Szlovákok Keresztény Egyesületének**, a **Budapesti XVII. kerületi Szlovák Kisebbségi Önkormányzatnak** és a plébánia dékánjának, **Snell Györgynek**, pünkösöd hétfőjén szlovák istentiszteletet hallgathattak a rákoskeresztúri, csömöri és ecseri katolikusok is.

Az ünnepi szentmisén részt vett

Hollósy Tiborné, a Fővárosi Szlovák Kisebbségi Önkormányzat elnökösszonya, **Gregor Papuček** elnökhelyettes, valamint a Magyarországi Szlovákok Keresztény Egyesületének elnökösszonya, **Klauszné Fuzik Ildikó**. A szentmise után a meghívott vendégek találkoztak a **XVII. kerületi Polgármesteri Hivatal** valamint a kerületi szlovák önkormányzat képviselőivel, és egyetértettek abban, hogy a jövőben is együtt kell munkálkodniuk az itt élő szlovákok törekvéseinek megvalósításában, anyanyelvük és kultúrájuk megőrzésében, fejlesztésében.

Cesta, pravda a život 7/1996. sz.

A szlovák nyelv mint „szláv-eszperantó”

A szlovák nyelv központi helyet foglal el a szláv nyelvek körében. Ez áll a legközelebb a többi rokon, egymáshoz nagyon közeli **szláv nyelvhez**. Segítségével tudjuk magunkat a legkönnyebben megértetni minden más szláv nyelvcsoporttal. Aki jól beszéli a szlovák nyelvet, az szinte hiánytalanul meg tudja magát értetni az összes többi szláv nép tagjaival, akiknek száma bizony nem kevés. A világon mintegy

120 550 000 orosz
43 090 000 ukrán
8 230 000 fehérorosz
39 371 000 lengyel

10 000 000 cseh
5 000 000 szlovák
7 347 000 szerb
4 092 000 horvát
1 554 000 szlovén
3 101 000 bosnyák
1 414 000 macedón
453 000 crna-gorai
7 601 000 bolgár él,

ami összesen 251 803 000 embert tesz ki. E sorból hiányoznak még az alsó és a felső sorbók, de számos olyan szláv származású, aki mint kivándorló hagyta el valaha eredeti hazáját, s telepedett le a világ különböző tájain. Azokra gondolunk itt mindenek előtt, akik magas szinten beszélik a szláv nyelvek valamelyikét, nem beszélve azokról, akik más népek tagjaként beszélnek legalább egy szláv nyelvet.

Nyelvünk, a szlovák nyelv, mint a „szláv eszperantó” tehát rendkívül értékes **kommunikációs eszköz**. A magyarországi szlovákoknak tudatosítaniuk kellene azt, hogy milyen nagy kincsről fosztják meg magukat, ha elfelejtik saját anyanyelvüket. **A felelősség** mindenekelőtt a szülőké, az iskoláké és mindazon intézményeké, amelyek feladata a nemzetiségi nyelv ápolása, megőrzése. Ezzel felelősséggel tartozunk gyermekeinknek, akik felnőve minden bizonytalansággal értékelni tudják majd azt a **kincset**, amit azáltal szereztek, hogy elsajátították őseik nyelvét.

1996. szeptember

A DÚHA ÉNEKEGYÜTTES

A DÚHA (Szivárvány) fiatal énekegyüttes, amely 1994. októberében alakult és a legkülönbözőbb régiók szlovák népdalait énekli. A Budapesti Szlovák Iskola és Kollégium keretében működik. Tagjai diákok és nevelők. Vezetője Zuzana Kelecsényiová vendégtanár. Repertoárjukat főleg a közép-szlovák régió többnyire egyszólamú népdalait alkotják, de Šumiac, Liptov, Terchová, sőt Kelet-Szlovákia többszólamú dalait is éneklik.

Nemsokkal bemutatkozásuk után már komolyabb felkészültséget igénylő meghívásokat kaptak. 1994 novemberében felléptek a Budapesti Szlovák Kulturális Intézet koncertjén. A XII. kerületi Szlovák Kisebbségi Önkormányzat megalakulása alkalmából rendezett kultúrmasorban való fellépésre kérte fel az együttest. Az önkormányzat 1995 májusában egy képzőművészeti kiállítást rendezett szlovák festőink műveiből a Dúha „trávnica“-i (szénagyűjtésnél énekelt szlovák hegyi dalok) szolgáltattak méltó keretet a megnyitó ünnepséghez.

Az énekegyüttes fellépett Ján Mušto szlovák nemzetiségi festőművésznünk budapesti kiállításának megnyitóján, majd elkísérte ezt a kiállítást a szlovákiai Martinba. Ez alkalommal a magyarországi pilisi szlovákok népdalaival mutatkoztak be.

Sikeres fellépéseikkel egyre ismertebbé és népszerűbbé váltak. Részt vettek a Ráckevei Nemzetiségi Napokon, valamint a Veszprémbem rendezett Európai Kisebbségek III. Fesztiválján. Jelentős sikereket értek el Szlovákiában, Martinban is a Szlovák Ifjúság Vi-

lágfesztiválján, valamint Det- amelynek gálaprogramját ők ván a szlovákok Alföldre való nyitották meg 20 perces felső-

Foto FILIP LAŠUT

letelepedésének 250. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi műsorban is.

Programjukat a hazai szlovák falvak közönsége is ismeri, bemutatkoztak Lucfalván, Sámsonházán és Nagytarcsán. Ez év márciusában meghívást kaptak a „Budapesti Tavasz“ zenei ünnepségek keretében megrendezett nemzetiségi fesztiválra,

garami, terchovai és pilisi népdalcsoporttal.

Szeptembertől új vezetője lesz az együttesnek. Kívánjuk, hogy a Zuzana Kelecsényiová tanár vezetésével elért sikorsorozatuk - mindannyiunk örömére - tovább folytatódjék.

A „Študentské pero“ cikke alapján feldolgozta Gregor Papuček

ALEXANDER KORMOŠ

A KERTÉSZ RÓZSÁI

szivárvány kertemben
rózsákat nevelek
feszengő rügyekben
reménydús levelet

ébredő bimbókban
száz szírom szendereg
pirossá ébresztik
tündöklő reggelek

napsugár rátüzi
nyílának hegyére
s kibuggyan száz bimbó
rózsapiros vére

ÖSZTÖNDÍJPÁLYÁZAT!

A Fővárosi Szlovák Kisebbségi Önkormányzat az 1996/97-es tanévre tanulmányi ÖSZTÖNDÍJPÁLYÁZATOT hirdet a fővárosi szlovák kisebbséghez tartozó középiskolások és felsőoktatásban részt vevő fiatalok számára. Az ösztöndíjak összege középiskolásoknál havi 3.000 Ft, felsőbb kategóriában havi 5.000 Ft.

A pályázók közül elsőbbséget élveznek azok a diákok, akik aktívan vesznek részt nemzetiségünk kulturális életében.

A pályázati adatlap beszerezhető az önkormányzatnál (1054 Budapest, Akadémia u. 1.). Érdeklődni lehet a 302-5117 telefonszámon.